

فصلنامه علمی و پژوهشی «بررسی‌های حسابداری»

سال سوم، شماره ۱۰ و ۱۱- زمستان ۱۳۷۳ و بهار ۱۳۷۴

ص ص ۱۴۱-۱۲۴

پژوهش‌های کاربردی در حسابداری

(قسمت سوم)

محمد صادقی

از شماره ۸ تابستان ۱۳۷۳ بخشی جدیدی در فصلنامه علمی و پژوهشی «بررسی‌های حسابداری» به درج چکیده پایان نامه‌های تحصیلی دانشجویان دانشکده علوم اداری و مدیریت بازرگانی دانشگاه تهران در دوره‌های تحصیلات تکمیلی (کارشناسی ارشد و دکترا) در حوزه حسابداری اختصاص یافت. این بخش در راستای ارتباط بین حرفه و دانش حسابداری و پیوند بین زمینه‌های تئوریک و نظری با کاربردهای عملی «به منظور تبادل اطلاعات و به حداقل رساندن دوباره کاریها در تحقیقات و آشنایی بیشتر دانشجویان و دانش پژوهان با زمینه‌های تحقیقات کاربردی» تهیه شده است. امید است مورد استقبال و توجه دانشجویان و دانش پژوهان قرار گیرد.

عنوان پایان نامه: صورت تغییرات در وضعیت مالی و ضرورت تهیه صورت جریانهای نقدی

نام نویسنده: احمد مدرس سبزواری

تعداد صفحات: ۳۰۷ صفحه

استاد راهنما : دکتر علی وثوق

اساتید مشاور : دکتر علی ثقفی - دکتر علی رضائیان

تاریخ تصویب : ۱۳۶۹/۵/۲

برای درجه : کارشناسی ارشد

فهرست فصول

فصل اول - کلیات

فصل دوم - صورتهای مالی، حرفه حسابداری و مفاهیم و محدودیتهای آن

فصل سوم - بررسی تطبیقی صورت تغییرات در وضعیت مالی

فصل چهارم - صورت جریانهای نقدی

فصل پنجم - مقایسه صورت جریانهای نقدی و صورت تغییرات در وضعیت مالی

فصل ششم - استنتاج و پیشنهادها

هدف و علت انتخاب موضوع

نیاز روزافزون به اطلاعات حاصل از سیستم حسابداری در کشورهای پیشرفته، توسعه شدید و پیچیدگی فعالیتهای اقتصادی و به عبارت دیگر تغییرات دنیای تجارت، موجبات تدوین اصول، ابداع روشها و راه‌حلهای نوین حسابداری را فراهم آورده است. به همین جهت تدوین استانداردهای جدید و جایگزین کردن آنها به جای استانداردهای قبلی یا تجدید نظر در آنها ضروری است.

بررسی ضرورت تهیه صورت جریانهای نقدی که پس از بررسی و تحلیل روند تهیه صورت تغییرات در وضعیت مالی صورت می‌گیرد می‌تواند از جنبه‌های مختلف از جمله در موارد زیر مشرثمر واقع گردد:

۱- آشنایی با تاریخچه تهیه یکی از صورتهای مالی اساسی و تحولات آن.

۲- آشنایی با وضعیت تهیه صورت تغییرات در وضعیت مالی در چند کشور از جمله

آمریکا، کانادا، انگلستان، زلاتدنو و ایران و استاندارد بین‌المللی حسابداری و اثرات

استانداردهای مالی آمریکا در سایر کشورها.

۳- اطلاع از دلایل لغو نظریه شماره ۱۹ در آمریکا از دیدگاه تئوری و عملی.

۴- آشنایی با هدف و فواید صورت جریانهای نقدی با بررسی بیانیه شماره ۹۵.

اهمیت موضوع

این تحقیق نشانگر بازتاب نیازهای استفاده‌کنندگان از صورتهای مالی بر حرفه حسابداری از طریق بررسی سیر تاریخی و تکاملی یکی از استانداردهای گزارشگری مالی است؛ و بررسی تطبیقی آن در چندین کشور نشان می‌دهد که نه تنها حرفه حسابداری در این کشورها بلکه استاندارد بین‌المللی حسابداری نیز به نحو قابل ملاحظه‌ای تحت تأثیر استانداردهای حرفه‌ای آمریکا قرار دارد. در نتیجه اهمیت موضوع را می‌توان به شرح زیر خلاصه نمود:

- ۱- توجه به یکی از صورتهای مالی اساسی و تغییرات در نحوه تهیه آن
- ۲- توجه به یکی از جدیدترین تغییرات در نحوه گزارشگری مالی که ناشی از تأثیر نیازهای استفاده‌کنندگان از صورتهای مالی بر مجامع حرفه‌ای می‌باشد و شناخت این نیازها توسط تدوین‌کنندگان استانداردهای حسابداری
- ۳- توجه به بازتاب تغییرات استانداردهای حرفه‌ای یک کشور در سایر کشورها از طریق بررسی تطبیقی در چند کشور.

فرضیه‌ها

جایگزین شدن صورت جریانهای نقدی به جای صورت تغییرات در وضعیت مالی در آمریکا در واقع این نظریه را اثبات می‌کند که «صورت جریانهای نقدی نسبت به صورت تغییرات در وضعیت مالی، اطلاعات مفیدتری را برای استفاده‌کنندگان از صورتهای مالی (در این کشور) ارائه می‌کند». همچنین مطالعه سیر تاریخی تهیه صورت تغییرات در وضعیت مالی و استانداردهای مربوط به آن، در کشورهای مختلف، روشن می‌سازد که «حداقل در ارتباط با تهیه این صورت، استاندارد آمریکا مینا قرار گرفته است».

بررسی ضرورت تهیه صورت جریانهای نقدی در حقیقت وسیله‌ای است برای بیان این موضوع و بررسی غیر مستقیم این فرضیه که «استانداردهای حسابداری (و حسابرسی) کشورهای پیشرفته نمی‌تواند در کشورهایی نظیر ایران به نتایج مشابهی منجر شود» زیرا استانداردهای حسابداری (و حسابرسی) منتج از عوامل مختلفی از جمله شرایط اقتصادی، اجتماعی و حقوقی است و این عوامل در کشورهای مختلف مشابه نمی‌باشد. لذا در این تحقیق با بیان سیر تاریخی تهیه صورت تغییرات در وضعیت مالی در چند کشور و مقایسه آنها، همچنین با بررسی صورت جریانهای نقدی و استاندارد تهیه آن، تا حدی ضرورت تدوین استانداردهای ملی روشن می‌شود.

این تحقیق با تأکید خاص بر صورت جریانهای نقدی، موضوعات زیر را در بر می‌گیرد:

۱- نقش هیأت بررسی استانداردهای حسابداری در تدوین استانداردها

۲- بررسی تاریخی صورت تغییرات در وضعیت مالی

۳- بررسی تطبیقی در چند کشور

۴- بررسی هدف صورت جریانهای نقدی و روشهای تهیه آن.

مباحث ارائه شده

فصل اول تحت عنوان کلیات ضمن طرح مقدمه‌ای به تعریف حسابداری و ضرورتهای تهیه صورتهای مالی می‌پردازد و در ادامه مباحثی شامل تعریف موضوع، هدف و علت انتخاب موضوع، اهمیت موضوع و جنبه‌های کاربردی آن، فرضیه‌ها، قلمرو تحقیق، محدودیتها و روش تحقیق را مطرح می‌سازد.

در فصل دوم به منظور بررسی ضرورت تهیه صورت جریانهای نقدی به عنوان یکی از صورتهای مالی اساسی و جایگزین صورت تغییرات در وضعیت مالی در کشور آمریکا مطالبی در ارتباط با صورتهای مالی، حرفه حسابداری، مفاهیم و محدودیتهای حاکم بر صورتهای مالی در آمریکا بیان گردیده است تا امکان مقایسه آن با جوامعی نظیر ایران فراهم شود. در ادامه فصل به منظور شناسایی هیأت بررسی استانداردهای حسابداری آمریکا، سابقه و نحوه عمل آن مطرح گردیده و چهارچوب مفاهیم حسابداری و گزارشگری مالی به عنوان

مبنایی برای تهیه استانداردهای حسابداری مالی مورد بحث قرار گرفته است. در فصل سوم روند تکامل صورت تغییرات در وضعیت مالی مورد بررسی قرار می‌گیرد. تاریخچه تهیه صورت تغییرات در وضعیت مالی در کشورهای مختلف از جمله آمریکا، کانادا، انگلستان، زلاندنو و ایران و وضعیت کنونی و نحوه تهیه این صورتها در کشورهای فوق‌الذکر و همچنین وجوه تمایز و تشابه این صورتها از طریق بررسی ویژگیهای اصلی آن مورد بررسی و تجزیه و تحلیل قرار گرفته است.

در فصل چهارم صورت جریانهای نقدی به صورت تفصیلی مورد بررسی قرار می‌گیرد و دیدگاه‌های استفاده‌کنندگان، واحدهای تجاری مختلف، و نظرات هیأت بررسی استانداردهای حسابداری مالی آمریکا و سایر صاحب‌نظران حرفه حسابداری در ارتباط با صورت جریانهای نقدی مطرح شده است.

فصل پنجم به بیان نظریات مخالفین و موافقین صورت تغییرات در وضعیت مالی و صورت جریانهای نقدی اختصاص یافته است. با وجود آنکه صورت جریانهای نقدی از نظر هدف، محتوا و شکل ارائه و کامل‌تر بودن استاندارد تهیه آن نسبت به صورت تغییرات در وضعیت مالی برتری دارد، ولی صورت تغییرات در وضعیت مالی نیز در بیشتر کشورها کمتر مورد توجه قرار گرفته و به نحو کافی شناخته نشده است.

فصل ششم به ذکر خلاصه مطالب و نتیجه‌گیری و پیشنهادات می‌پردازد.

پیشنهادها

۱- عدم توسعه حسابداری در ایران ناشی از فقدان برنامه‌های بلند مدت، صنایع وابسته، عدم رقابت، مدیریت ضعیف واحدهای تجاری، ضعف تکنولوژی، وابستگی به صادرات نفتی، مشاغل کاذب و سودآور و ... بوده است و این در حالی است که حسابداری می‌تواند نقش ویژه‌ای را در توسعه اقتصادی کشور ایفا نماید لذا همگام با حذف عوامل مذکور، باید شرایط تهیه گزارشها و اطلاعات صحیح، فراهم گردد.

۲- برای هدف‌دار نمودن حسابداری باید استانداردهای ملی تدوین شود و به منظور

تسریع در این امر سوابق و تجارب سایر کشورها در این زمینه مورد استفاده قرار گیرد.

- ۳- در تدوین استانداردها باید به نحوی شایسته زمینه مشارکت گروه‌های ذی‌نفع، فراهم آید تا حمایت استفاده‌کنندگان را به دنبال داشته باشد و این حرکت با شکست مواجه نگردد.
- ۴- در آموزش حسابداری، باید ضمن تدریس پیشرفتهای حسابداری، نیازهای جامعه مورد توجه قرار گیرد و در کنار آموزش فنون حسابداری، کاربرد و هدف این فنون بیان گردد.
- ۵- دانشگاه‌ها باید با فراهم آوردن منابع مطالعاتی از سایر کشورها، امکان بررسی وضعیت حسابداری (و حسابرسی) سایر کشورها را ایجاد نمایند و منابع درسی و تحقیقاتی در این رشته، صرفاً به آمریکا و انگلستان محدود نگردد.

عنوان پایان نامه : بررسی تطبیقی استانداردهای گزارشگری آمریکا، انگلیس و بین‌المللی (به همراه بررسی کلی دلایل مشروط شدن گزارشهای حسابداری در ایران)

نام نویسنده : بیژن عراقی

تعداد صفحات : ۲۰۰ صفحه

استاد راهنما : دکتر علی وثوق

اساتید مشاور : دکتر عباس صدقی - محمدابراهیم قربانی فرید

تاریخ تصویب : ۱۳۶۹/۱۱/۲۰

برای درجه : کارشناسی ارشد

فهرست فصول

فصل اول - مباحثی در مورد تحقیق

فصل دوم - مباحثی در مورد حسابداری

فصل سوم - استانداردهای پذیرفته شده حسابداری

فصل چهارم - کنترل‌های داخلی

فصل پنجم - گزارش حسابداری

فصل ششم - حسابداری در ایران

در سیستم اقتصادی امروز دنیا انتقال و گزارش اطلاعات صحیح مالی به مراکز تصمیم‌گیری اهمیت بسیار زیادی دارد. مدیرانی که اداره سازمانهای بزرگ امروزی را به عهده دارند برای تصمیم‌گیری صحیح نیاز به گزارشهای مالی دارند. سهامدارانی که اندوخته‌های خود را به شکل سرمایه در اختیار شرکتها قرار می‌دهند وسیله دیگری جز صورتحسابها و گزارشهای مالی سالانه شرکتها برای آگاهی از چگونگی اداره سرمایه‌های خود و اطمینان از صحت عمل و کارایی مدیران در اختیار ندارند. دولت نیز به دلایل مختلف از جمله اطمینان از صحت مصرف وجوه و منابع، تحصیل درآمد از طریق وصول مالیات و ... نیازمند گزارشهای دقیق مالی است. از طرف دیگر اطلاع دقیق از نتایج فعالیتهای مختلف اقتصادی و دقت در اجرای اصول حسابداری و برقراری سیستم مناسب انتقال اطلاعات به صورت

گزارشهای مالی عامل مؤثری در تحقق برنامه‌های اقتصادی کشور به حساب می‌آید. امروزه صورتحسابهای رسیدگی شده به وسیله حسابرسان وسیله مناسبی در تهیه اطلاعات مربوط به مؤسسات تجاری برای استفاده سهامداران، بانکها، بستانکاران، دولت، اشخاص ذی‌نفع و مدیران به شمار می‌آید.

منظور از صورتحسابها یا صورتهای مالی رسیدگی شده، ترازنامه و صورت سود و زیانی است که به وسیله حسابرسان مستقل مورد رسیدگی قرار گرفته و عقیده حرفه‌ای آنان نسبت به درستی و قابلیت قبول اقلام مندرج در آنها ابراز شده باشد.

این تحقیق مسائل تئوریک در مورد استانداردهای پذیرفته شده حسابرسی و کنترل داخلی و گزارش حسابرسی را مطرح کرده و سابقه حسابرسی و وضعیت حسابرسی و گزارشات حسابرسی در ایران را مورد تجزیه و تحلیل قرار داده است.

فرضیه‌ها

فرضیه اساسی این تحقیق به شرح زیر است: «غالب گزارشهای حسابرسی در ایران دارای اظهار نظر مقبول نیستند.» فرضهای متعددی را می‌توان به عنوان دلایل فرضیه فوق مورد بررسی قرار داد. در واقع علل اینکه غالب گزارشهای حسابرسی در ایران دارای اظهار نظر مقبول نیستند را می‌توان ناشی از تأثیر موارد زیر دانست:

الف - فقدان اصول پذیرفته شده حسابداری، که از طرف مرجعی قانونی و رسمی ارائه شده باشد و شرکتها موظف به رعایت آنها باشند.

ب - وجود ضعف در سیستم کنترل داخلی شرکتها، که خود ناشی از علت‌های بسیاری، از جمله کمبود متخصص مالی و اداری می‌باشد.

ج - تأثیر ناشی از انقلاب اسلامی از جهاتی نظیر مشخص نبودن وضعیت مالکیت برخی از شرکتها و یا اتفاقاتی که در آن موقع رویداده و تأثیر آن هنوز پا برجاست برای شرکتهایی که قدمتشان به قبل از انقلاب می‌رسد.

د- وضعیت خاص صناعی که وابستگی زیادی به خارج از کشور دارند و در رابطه با تهیه مواد اولیه درگیر نرخهای متفاوت ارز می‌باشند و دچار محدودیتهایی در ورود مواد اولیه.

هستند.

ه - تأثیر شرایط جنگی و وضعیت اقتصادی خاص ناشی از این امر در سالهای جنگ، که شرکتها را دچار بحرانهای زیادی نموده است.

مباحث ارائه شده

فصل اول به تشریح موضوع و هدف تحقیق، روش تحقیق، محدودیتها و بیان فرضیات اختصاص یافته است.

در فصل دوم ابتدا پیرامون تعریف حسابرسی از دیدگاه‌های مختلف بحث شده است. کمیته بین‌المللی رویه‌های حسابرسی تعریف حسابرسی را رسیدگی مستقل به اطلاعات مالی یک مؤسسه - انتفاعی یا غیر انتفاعی بدون توجه به اندازه یا شکل حقوقی آن - هنگامی که این رسیدگی به منظور اظهار نظر باشد عنوان کرده است. سپس پیرامون سازمانهای حرفه‌ای مالی در کشورهای آمریکا و انگلستان و سایر نهادهای بین‌المللی و سازمانهای حرفه‌ای حسابداری در ایران بحث شده است.

مهمترین سازمانهای حرفه‌ای آمریکا یعنی انجمن حسابداران رسمی آمریکا، هیأت بررسی اصول حسابداری، هیأت استانداردهای حسابداری مالی، کمیته روشهای حسابرسی معرفی شده است.

در انگلستان چهار سازمان حرفه‌ای وجود دارد که عبارتند از: انجمن حسابداران خبره اسکاتلند، انجمن حسابداران خبره انگلستان و ویلز، انجمن حسابداران خبره ایرلند و انجمن رسمی حسابداران خبره.

از سازمانهای بین‌المللی، کمیته استانداردهای بین‌المللی حسابداری که با هدف یکنواختی و صدور استانداردهای حسابداری برای استفاده عموم جهت ارائه صورتهای مالی و توسعه مقبولیت جهانی آنها و فعالیت در جهت اصلاح و هماهنگی مقررات و استانداردهای حسابداری و روشهای ارائه صورتهای مالی تشکیل شده است و همچنین فدراسیون بین‌المللی حسابداران که با هدف توسعه و پیشبرد حرفه حسابداری در جهان به وسیله استانداردهای هماهنگ بوجود آمده است معرفی شده است.

از سازمانهای حرفه‌ای حسابداری که در ایران تشکیل شده است انجمن محاسبین قسم خورده و کارشناسان حساب، انجمن حسابداران ایران، کانون حسابداران رسمی، انجمن حسابداران خبره ایران معرفی شده است.

در ادامه فصل موارد استفاده از حسابرسی و فواید کلی آن برای مؤسسات، برای صاحبان سرمایه، و برای سایر اشخاص و همچنین هدفهای حسابرسی تشریح شده است. فصل سوم به موضوع استانداردهای پذیرفته شده حسابرسی اختصاص یافته است. استانداردهای حسابرسی به منظور سنجش اجرای عملیات حسابرسی توسط مراجع حرفه‌ای تعیین می‌شود. این استانداردها ماهیت و حدود نتایجی که از اعمال روشهای حسابرسی به دست می‌آید را کنترل می‌کنند. استانداردهای حسابرسی به سه بخش استانداردهای عمومی، استانداردهای اجرای عملیات و استانداردهای گزارشگری تقسیم می‌شوند که در این فصل مورد بررسی قرار گرفته‌اند.

استانداردهای عمومی حسابداری تخصص حرفه‌ای، استقلال فکری و مراقبتهای حرفه‌ای را مورد تأکید قرار می‌دهد. استانداردهای اجرای عملیات حسابرسی برنامه‌ریزی و سرپرستی، کنترل‌های داخلی، مدارک کافی و قابل قبول را شامل می‌شود. استانداردهای گزارشگری رعایت اصول پذیرفته شده حسابداری، ثبات رویه، افشاء کافی، اظهار نظر در مورد کلیت صورتهای مالی را مورد تأکید قرار می‌دهد.

فصل چهارم اختصاص به مبحث کنترل داخلی دارد. انستیتوی حسابداران رسمی آمریکا کنترل داخلی را اقداماتی که به منظور حفاظت از موجودیهای نقدی و سایر داراییها و همچنین جلوگیری از اشتباهات دفترداری انجام می‌شود تعریف کرده است.

در این فصل نظریه انجمن حسابداران رسمی آمریکا نظریه انجمن حسابداران خبره در انگلستان و ویلز، نظر فدراسیون بین‌المللی حسابداران در مورد کنترل داخلی مطرح شده است و آنگاه نظرات این سه سازمان حرفه‌ای مهم دنیا با هم مقایسه گردیده است.

در فصل پنجم موضوع گزارش حسابرسی مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفته است. در قسمت اول نظریات هر یک از سه سازمان بین‌المللی مهم به صورت تطبیقی در مورد استانداردهای گزارشگری مطرح شده است. در قسمت دوم اجزای تشکیل دهنده گزارش

حسابرسی شامل تاریخ گزارش، گیرنده گزارش، امضاء گزارش، موارد الزامی در گزارش، حدود رسیدگی گزارش، اظهارنظر گزارش حسابرسی تشریح شده است. در قسمت سوم انواع اظهارنظر مقبول، مشروط، منفی و عدم اظهارنظر مورد بررسی قرار گرفته است. سپس انواع گزارش حسابرسی از نظر فرم در قالب فرم کوتاه و فرم بلند یا تفصیلی تشریح گردیده است. در پایان یک نمونه گزارش و فرم تفصیلی مربوط به استانداردهای گزارشگری آمریکا آورده شده است.

فصل ششم به موضوع حسابرسی در ایران اختصاص یافته است. ابتدا سابقه حسابرسی در ایران طرح و به بررسی دلایل و علل گسترش و رواج حرفه حسابداری و حسابرسی در ایران می پردازد. سپس انواع حسابرسی مستقل را مورد بحث قرار داده است که عبارتند از: حسابرسی مستقل تحت قانون تجارت: رایج ترین نوع حسابرسی مستقل در ایران حسابرسی است که نسبت به صورتهای مالی شرکتها تحت مقررات قانون تجارت به عمل می آید و به عنوان جزیی از وظایف بازرسان می باشد و گزارش حسابرسی آن نهایتاً به دست سهامداران می رسد.

- حسابرسی مستقل تحت قانون مالیاتهای مستقیم: این نوع حسابرسی به منظور رسیدگی به دفاتر و حساب سود و زیان و ترازنامه آن دسته از مؤدیان مالیاتی که تحت قانون مالیاتهای مستقیم مصوب اسفند ۱۳۴۵ مکلف به نگاهداری دفاتر حساب بودند برای امر تشخیص درآمد مشمول مالیات آنان صورت می گیرد. بدیهی است به منظور پذیرفتن این نوع گزارش از سوی مقامات مالیاتی باید حسابرس از حسابداران رسمی باشد. این نوع حسابرسی از سال ۱۳۶۰ به موجب قانون خرداد ۱۳۵۹ شورای انقلاب اسلامی لغو گردیده است.

- حسابرسی مستقل تحت مقررات بورس اوراق بهادار: برای آنکه سهام یا اوراق قرضه شرکتها در بورس اوراق بهادار تهران مورد معامله قرار گیرد باید از طرف هیأت پذیرش اوراق بهادار مورد تأیید قرار گیرد. بدین منظور وضعیت شرکتهای متقاضی توسط حسابرسان مستقل مورد بررسی قرار می گیرد.

- حسابرسی مستقل جهت تعیین ارزش سهام، حل و فصل اختلافات و ... حسابرسی های متعدد دیگری نیز صورت می گیرد که تحت مقررات خاصی نیست بلکه به طور اختیاری به

منظور روشن ساختن وضع مالی یک شرکت در موقع ورود و خروج یکی از شرکاء و یا به منظور ارائه صورتهای مالی و یا ارائه به دولت و ... انجام می‌شود.

در ادامه فصل ششم موضوع گزارشگری حسابرسی در ایران طرح گردیده است و نمونه‌هایی از انواع گزارش حسابرسی از جمله نمونه اظهارنظر مقبول، نمونه اظهارنظر مشروط، نمونه عدم اظهارنظر و نمونه اظهارنظر منفی را آورده است. سپس به بررسی نتایج ۳۰ نمونه گزارش حسابرسی که مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفته است می‌پردازد و علل اساسی مشروط شدن گزارشهای حسابرسی در ایران را محدودیت در رسیدگی، عدم توافق با مدیریت و ابهام ذکر می‌کند.

پیشنهادها

نبودن الزامات قانونی در مورد سیستم اداری مالی مناسب برای شرکتها یا فقدان استانداردهای حسابداری و حسابرسی زیربنایی ترین و اصلی ترین دلیل مشروط شدن غالب گزارشهای حسابرسی در ایران است. از طرف دیگر حسابرسان را هیچ ضابطه یا قانونی ملزم به رعایت استاندارد نمی‌کند. اصولاً هیچ استاندارد حسابرسی لازم‌الاجرا وجود ندارد. لذا اولین نیاز عمده تدوین استانداردهای مناسب حسابداری و حسابرسی با توجه به بافت اقتصادی کشور، شرایط فرهنگی، سطح تخصص اداری و مالی، توجه به نیازهای استفاده کنندگان صورتهای مالی، مطابقت با قوانین مالیاتی و تجاری، عملی بودن استانداردها می‌باشد. تشکیل سازمانی قانونی برای نظارت دقیق بر کار حسابرسان و حسابداران جهت رعایت استانداردهای تدوین شده و ضوابط حرفه‌ای از نیازهای ضروری دیگر است. تربیت کادر متخصص متناسب با رشد صنعت و بازرگانی کشور از جمله موارد دیگری است که در سایه آن رسیدن به سطح حرفه‌ای قابل قبول امکان پذیر می‌گردد و در نهایت اینکه رشد اقتصادی کشور نیازمند بازنگری اصولی در سیستمهای مالی شرکتها بوده و زیربنایی ترین امر تدوین استانداردهای مالی است.

عنوان پایان نامه: بررسی صورتهای مالی و نقش آن در تصمیم‌گیری (در ایران)

نام نویسنده: غلامرضا درویشی

تعداد صفحات: ۱۷۸ صفحه

استاد راهنما: دکتر علی جهانخانی

اساتید مشاور: دکتر علی ثقفی - دکتر علی وثوق

تاریخ تصویب: ۱۳۶۹/۵/۸

برای درجه: کارشناسی ارشد

فهرست فصول

فصل اول - صورتهای مالی باید چه اطلاعاتی را فراهم کند و استفاده کنندگان از آن چگونه تصمیم می‌گیرند؟

فصل دوم - صورتهای مالی - مشخصات، محدودیت‌ها و مفاهیم اساسی آن

فصل سوم - برای استفاده از صورتهای مالی در تصمیم‌گیری چگونه باید عمل کرد؟

فصل چهارم - بررسی صورتهای مالی در ایران

مباحث ارائه شده

فصل اول اطلاعات مندرج در صورتهای مالی و نحوه استفاده از این اطلاعات در تصمیم‌گیری را مورد بررسی قرار می‌دهد.

به منظور ارائه گزارشهای مالی صورتهای مالی متفاوتی تهیه می‌شود. در این صورتهای ۸ هدف برای گزارشگری مالی (طبق استانداردهای کمیته حسابداری مالی (FASB) برشمرده شده است که این اهداف بر فراهم آوردن اطلاعات برای سرمایه‌گذاران و اعتبار دهندگان جاری و آتی شرکت به منظور اتخاذ تصمیم تأکید دارد.

برای تأمین اهداف گزارشگری مالی صورتهای مالی، ترازنامه یا صورت وضعیت مالی، صورت حساب سود و زیان، صورت تغییرات در وضعیت مالی تهیه می‌شود.

هر یک از این صورتهای به تنهایی نمی‌تواند کلیه اطلاعات لازم را برای تصمیم‌گیری در

اختیار استفاده کننده قرار دهد. در صورتهای مالی باید تمامی اطلاعات با اهمیت، مربوط و به موقع بوده و به گونه ای قابل فهم و کامل ارائه شود. استفاده کنندگان از اطلاعات و گزارشهای مالی به دو دسته استفاده کنندگان داخلی و خارجی طبقه بندی می شوند.

در ادامه فصل اول چگونگی اتخاذ تصمیم توسط استفاده کنندگان از اطلاعات مالی مطرح شده است. بدین منظور مراحل اتخاذ تصمیم شامل تحقیق، طراحی و انتخاب توضیح داده شده است. مفاهیم تصمیم گیری، معیارهای تصمیم گیری، مدل اقتصادی برای تصمیم گیرنده، مدل اداری برای تصمیم گیرنده، تشخیص مراحل تصمیم گیری افراد، استفاده از احتمالات در تصمیم گیری از سایر مباحث مطرح شده در این فصل می باشد. فصل دوم به صورتهای مالی، مشخصات، محدودیتها و مفاهیم اساسی آن اختصاص یافته است.

صورتهای مالی اهداف زیر را تأمین می سازند:

- ۱- برای سرمایه گذاران و وام دهندگان فعلی و آتی، در تصمیم گیریهای منطقی و معقول آنان مفید واقع شود.
- ۲- برای کسانی که درک قابل قبولی از امور اقتصادی و تجارت دارند و مایلند که اطلاعات گزارش شده را با علاقه مندی مطالعه کنند قابل فهم باشد.
- ۳- مصرف منابع اقتصادی شرکت، ادعاهای مربوط به این منابع و آثار مبادلات و رویدادهایی که این منابع و ادعاهای مربوط به آن را تغییر می دهد باشد.
- ۴- منعکس کننده دستاوردهای مالی شرکت طی یک دوره باشد.
- ۵- استفاده کنندگان را در برآورد منبع، زمانبندی و احتمال خطر دریافت سود سهام و بهره و همچنین پیش بینی مبالغ حاصل از فروش سرمایه گذاری آنان به شکل سهام یا اوراق قرضه کمک کند.

ترازنامه

وضعیت مالی مؤسسه را در یک زمان معین نشان می دهد. در ترازنامه

- موجودی نقد: به ارزش جاری

- حسابها و اسناد دریافتی: به ارزش خالص بازمانده مورد انتظار (ارزش دفتری پس از

کسر ذخیره مطالبات مشکوک‌الوصول)

- موجودیهای مواد و کالا و سرمایه‌گذارها: به اقل بهای تمام شده یا قیمت بازار
- ماشین‌آلات و تجهیزات: به بهای تمام شده پس از کسر استهلاک انباشته
- بدهیهای جاری: به ارزش انتقالی یا دفتری که همان ارزش سرسید و یا فعلی آنهاست.
- بدهیهای بلندمدت نظیر اوراق قرضه: به ارزش فعلی که برابر است با ارزش سرسید منهای هرگونه صرف یا کسر مستهلک نشده اندازه‌گیری و گزارش می‌گردند.

صورت حساب سود و زیان

صورت حساب سود و زیان، در اغلب شرکتها بر تشریح فعالیتهای فروش، فعالیتهای خرید یا تولید تأکید می‌کند. صورت حساب سود و زیان، ماهیت و میزان این فعالیتها را در یک دوره مالی مشخص گزارش می‌کند. این صورت مشتمل بر دو بخش است:

بخش اول - ورود وجه نقد و حسابهای دریافتی ناشی از فروش کالاها و خدمات به مشتریان را که درآمد فروش نامیده می‌شود گزارش می‌کند.

بخش دوم - جریانهای خروجی ارقام برای ایجاد درآمد فروش را که هزینه نامیده می‌شود گزارش می‌کند.

سود خالص، مازاد درآمدهای فروش نسبت به کلیه هزینه‌ها در یک دوره مالی معین است. اگر جمع هزینه‌ها، بیش از درآمدهای فروش باشد رقم مابه‌التفاوت، زیان خالص نامیده می‌شود.

اجزاء تشکیل دهنده صورت حساب سود و زیان عبارتند از درآمدها، هزینه‌ها، سودها و زیانهای غیر عملیاتی. سود خالص از ترکیب این اجزاء بدست می‌آید.

صورت تغییرات در وضعیت مالی

این صورت تغییرات در وضعیت مالی را گزارش می‌کند، که از ترازنامه اول و آخر دوره حاصل می‌شود. شرکت داراییهایش را در جهت بدست آوردن داراییهای اضافی بکار می‌گیرد. صورت تغییرات در وضعیت مالی باید بگونه‌ای تهیه شود که کلیه منابع و مصارف

مالی یعنی جریان ورود و جریان خروج تمامی منابع مالی شرکت را نشان دهد. فعالیتهایی را که صورت تغییرات در وضعیت مالی به توصیف آنها می‌پردازد، فعالیتهای تأمین مالی یا سرمایه‌گذاری است. فعالیتهای تأمین مالی شامل استقراض پول، فروش کالا و فروش یا واگذاری ماشین‌آلات و تجهیزات است که منجر به ورود منابع مالی به داخل شرکت می‌شود. فعالیتهای سرمایه‌گذاری عملیاتی از قبیل خرید ماشین‌آلات و تجهیزات و بازپرداخت بدهیها را شامل می‌شود که منجر به خروج منابع مالی می‌گردد.

کاربرد صورت تغییرات در وضعیت مالی، تهیه صورت تغییرات در وضعیت مالی و نمونه‌هایی از صورت تغییرات در وضعیت مالی در ادامه این فصل آورده شده است.

فصل سوم به نحوه استفاده از صورتهای مالی در تصمیم‌گیری اختصاص یافته است. به منظور تصمیم‌گیری در مسائل مالی ناگزیر به تجزیه و تحلیل‌های مالی هستیم که این تجزیه و تحلیل‌ها شامل مراحل انتخاب اطلاعات، ارتباط اطلاعات و ارزیابی نتایج می‌شود. در تجزیه و تحلیل مالی از ۴ روش استفاده می‌شود:

- تجزیه و تحلیل درونی
- تجزیه و تحلیل مقایسه‌ای
- تجزیه و تحلیل سرمایه در گردش
- تجزیه و تحلیل خطر سنجی

در ادامه این فصل ضمن بررسی اهمیت تجزیه و تحلیل مالی به عامل ریسک توجه شده است. همچنین برای ارزیابی وضعیت مالی یک شرکت نسبتهای مالی شامل نسبتهای نقدینگی، نسبتهای فعالیت، نسبتهای سرمایه‌گذاری و نسبتهای سودآوری به همراه فرمولهای محاسباتی و محدودیتهای آنها آورده شده است.

فصل چهارم به بررسی صورتهای مالی در ایران اختصاص یافته است. اساس تهیه صورتهای مالی در ایران به لحاظ الزام قانونی می‌باشد. علاوه بر الزام قانونی شرکتهای به دلایل متفاوتی از قبیل گرفتن وام از بانکها و ... ناچار به تهیه صورتهای مالی هستند. به منظور بررسی واقعیت‌نمایی صورتهای مالی ابتداء مفاهیم و دیدگاه‌های تئوری صورتهای مالی و اجزاء آن مورد بحث واقع شده و سپس با توجه به استفاده‌کنندگان از صورتهای مالی در ایران

واقعیت‌نمایی آن از دیدگاه گروه‌های مختلف استفاده‌کننده مورد بررسی قرار گرفته است. در این زمینه ابتدا اشکالات موجود در سیستم حسابداری کشور از جمله عدم بکارگیری اصطلاحات و عبارات یکنواخت، عدم تدوین اصول و استانداردهای حسابداری و رویه‌های یکنواخت مورد بحث قرار گرفته است و سپس به بررسی مفاهیم بعضی از اجزاء تشکیل‌دهنده صورت حساب سود و زیان از دیدگاه تئوری، انجمنهای حرفه‌ای استانداردهای بین‌المللی و ویژگیهای آن در ایران پرداخته شده است.

در ادامه این فصل به منظور تحقیق و بررسی پیرامون گزارش حسابرسی و بازرسی شرکتها و علل مشروط بودن گزارشات حسابرسی شرکتها ۷۰ شرکت از شرکتهای تحت پوشش سازمان صنایع ملی ایران بطور نمونه مورد بررسی قرار گرفته است که عمده‌ترین دلایل مشروط شدن گزارشات این شرکتها به قرار زیر است.

تعداد شرکت	علت مشروط شدن گزارش حسابرسی
۷۰ مورد	زیر سؤال بودن تداوم فعالیت شرکت
۶۹ مورد	نداشتن روش مدون قیمت تمام شده
۶۷ مورد	تأیید حسابها
۷۰ مورد	موضوع مالیات و ذخیره مالیات
۵۵ مورد	کافی نبودن ذخائر در نظر گرفته شده
۳۳ مورد	نداشتن دفتر اموال داراییها
۲۶ مورد	خریده‌های عمده بدون فاکتور
۱۵ مورد	عدم شمارش برخی موجودیها
۱۸ مورد	قابلیت وصول برخی طلبها
۵ مورد	افشاء نشدن تعهدات سرمایه‌ای
۸ مورد	عدم طبقه‌بندی مناسب جهت داراییهای تحت تکمیل

سایر دلایل مشروط شدن گزارش حسابرسی شرکتها را می‌توان به شرح زیر خلاصه کرد.

۱- نبودن استانداردهای مدون حسابرسی و حسابداری.

۲- روشن نبودن وضعیت مالکیت شرکتها.

۳- کامل نبودن روشها و قوانین مالیاتی.

۴- کمبود کادر متخصص مالی.

۵- نداشتن سیستمهای مدون مالی و صنعتی

۶- اهمیت ندادن به ارسال پاسخ دقیق به تأییدیه‌های حسابرس .

در ادامه این فصل دیدگاه حسابرسان مستقل و بازرسی قانونی، دیدگاه مدیران ، دیدگاه مقامات مالیاتی و دیدگاه مجمع عمومی شرکتها در مورد صورتهای مالی در ایران مورد بحث قرار گرفته است.